

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA ÚČETNICTVÍ

Sociální pojištění OSVČ v České republice a na Slovensku

Social Insurance of a Person Independently Gainfully Active in Czech Republic and in
Slovakia

Student: Petra Pišteková

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Yvetta Pšenková, Ph. D.

Ostrava 2008

RESUMÉ

V prvej a druhej kapitole mojej bakalárskej práce som sa zaoberala jednotlivými systémami sociálneho poistenia v Českej republike a na Slovensku. V prvej kapitole som priblížila slovenský systém sociálneho poistenia. V druhej kapitole som rozviedla systém sociálneho poistenia v Českej republike. Základnými rozdielmi v systémoch sociálneho poistenia ČR a SR je štruktúra systémov, odlišné inštitucionálne usporiadanie, financovanie systémov, konštrukcia dávok. SR má za sebou úspešnú reformu v systéme dôchodkového poistenia. ČR vykonala korekciu parametrov a na reformu dôchodkového systému sa len do budúcnosti chystá. V tretej kapitole som sa snažila poukázať na rozdiely sociálneho poistenia pri konkrétnych výpočtoch tohto poistenia. Rozdiely sú minimálne. Zatiaľ čo v ČR sa SZČO rozdeľujú na osoby, ktoré vykonávajú hlavnú a vedľajšiu činnosť a sú povinné platiť poistné hneď prvý rok podnikania, tak v SR je od tejto povinnosti SZČO oslobodená a nedochádza tu k žiadnemu deleniu SZČO.

SUMMARY

In the first and second chapter of my bachelor thesis, I dealt with separate systems of the social insurance in Czech Republic and in Slovakia. In the first chapter I brought the Slovak system of the social insurance close. In the second chapter I specified the system of the social insurance in Czech Republic. The structure of systems, different institutional organisation, the financing of the systems, the construction of rates are the basic differences in the social insurance in Czech Republic and Slovakia. Slovakia has succeeded with the reform of the pension insurance system. Czech Republic has made the correction of the parameters and is going to the reform of the pension system in the future. In the third chapter I tried to point to the differences of the social insurance by the concrete calculations of this insurance. The differences are minimal. While in Czech Republic, persons independently gainfully active are divided to persons doing the main activity and persons doing the side activity and they are obliged to pay the insurance immediately in the first year of the business, in Slovakia a person independently gainfully active is exempted and there is no division of persons independently gainfully active.

Miestoprísazne prehlasujem, že som celú prácu vrátane všetkých príloh vypracovala samostatne.

V Ostrave 25. apríla 2008

podpis

Pod'akovanie

Rada by som sa pod'akovala Ing. Yvette Pšenkovej, Ph. D. za jej odborné vedenie mojej práce a cenné pripomienky pri jej spracovaní. Taktiež pani Konarikovej, pracovníčke sociálnej poisťovne v Čadci, za jej ochotu a poskytnutie hodnotných informácií, ktoré mi pomohli pri vytvorení tejto bakalárskej práce.

OBSAH

Úvod	1
1. Charakteristika sociálneho poistenia na Slovensku.....	2
1.1 Výkon a organizácia sociálneho poistenia	2
1.2 Samostatne zárobkovo činná osoba	3
1.2.1 Povinnosti samostatne zárobkovo činnnej osoby	3
1.2.2 Spôsobilosť fyzickej osoby v právnych vzťahoch sociálneho poistenia.....	4
1.3 Poistné na sociálne poistenie	4
1.3.1 Vznik a zánik povinného poistenia SZČO	5
1.4 Sadzby poistného	7
1.5 Platenie poistného	10
1.5.1 Splatnosť poistného.....	10
1.5.2 Predpísanie poistného.....	11
1.5.3 Vrátenie poistného	11
1.5.4 Premlčanie poistného	11
1.5.5 Pokuty a penále	11
1.6 Dôchodkový systém v SR	12
2. Charakteristika sociálneho poistenia v Českej republike	14
2.2 Osoby samostatne zárobkovo činné.....	16
2.3 Hlavná a vedľajšia činnosť SZČO	17
2.4 Sociálne poistenie	18
2.4.1 Výška záloh	20
2.4.2 Paušálna čiastka	21
2.4.3 Pokuty a penále	21
2.5 Český dôchodkový systém.....	21
2.5.1 Piliere sociálneho zabezpečenia:.....	21
2.5.2 Financovanie inštitúcii sociálneho zabezpečenia.....	22
2.6 Nemocenské poistenie SZČO.....	24
3. Praktická aplikácia.....	25
Záver	34
Zoznam použitej literatúry	
Zoznam skratiek a symbolov	
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce	

Zoznam príloh

ÚVOD

Oblasť sociálneho zabezpečenia v Európskej únii je plne v kompetencii jednotlivých národných štátov, takže im nikto neprikazuje akú má mať podobu. Existujú len odporúčenia, ktoré majú nezáväzný charakter.

Krajiny EU ako aj kandidátske boli vyzvané k rozvoju národných stratégií modernizácie a to v súlade so spoločnými cieľmi EU.

V hospodárskej politike sa začal klásť dôraz na slobodu jednotlivca, a to aj v oblasti dôchodkového zabezpečenia, ktoré inak spadá pod právomoci štátu. Viaceré krajiny Európy prešli dôchodkovou reformou, čo predstavuje dlhodobý proces, ktorého cieľom nie je rázna zmena, ale korekcia súčasného stavu. Na dôchodkový systém majú značný vplyv demografické zmeny ako je napríklad pokles pôrodnosti.

Skvalitnením zdravotnej starostlivosti a zlepšením životného štýlu sa predlžuje priemerný vek a zároveň poklesol ukazovateľ úmrtnosti, čo sa prejavuje vo zvýšenom počte dôchodcov a poklese produktívneho obyvateľstva. Skupinu neproduktívneho obyvateľstva tiež zväčšuje aj fakt, že sa predlžuje školská a profesionálna príprava.

Česká republika a Slovenská republika majú mnoho spoločného. Či už je to história alebo také vážne rozhodnutia ako je vstup do Európskej únie. Veľa rokov kráčali spoločnými chodníkmi, ale posledné roky sa ich cesty mierne diferencujú. Zatiaľ čo Česká republika si od rozdelenia stále udržiava svoju vyššiu životnú úroveň, čo sa prejavuje napríklad aj vyššou mzdou, tak Slovenská republika sa snaží podstupovaním rôznych reforiem ju dobehnúť. Ekonomika má momentálne dobrú dynamiku. Slovenská republika podstúpila reformu zdravotníctva, ktorú potom ale nová vláda opäť zmenila. Ďalej podstúpila úspešne dôchodkovú reformu a chystá sa od roku 2009 zaviesť euro a nahradiť tak doterajšiu slovenskú korunu. Či úspešne, ukáže až čas. Česká republika v tomto smere, teda s reformami, dosť stagnuje. Hoci sa dôchodková reforma prejednáva, prijatie eura je zatiaľ presunutú až za rok 2010. Predpokladá sa rok 2012 – 2013.

Cieľom mojej práce je priblížiť a porovnať sociálne poistenie v Českej republike a na Slovensku. Taktiež poukázať ako sa odzrkadlila dôchodková reforma na slovenskom sociálnom poistení.

V prvej a druhej kapitole bakalárskej práce som použila metódu analýzy jednotlivých systémov sociálneho poistenia. V tretej kapitole som aplikovala metódu komparácie systémov v Českej a Slovenskej republike.

1. CHARAKTERISTIKA SOCIÁLNEHO POISTENIA NA SLOVENSKU

Právna úprava sociálneho poistenia v Slovenskej republike je daná zákonom č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov. Tento zákon vymedzuje sociálne poistenie, upravuje rozsah sociálneho poistenia, právne vzťahy pri vykonávaní sociálneho poistenia, organizáciu sociálneho poistenia, financovanie sociálneho poistenia, dozor štátu nad vykonávaním sociálneho poistenia a konanie vo veciach sociálneho poistenia.

Sociálne poistenie v sebe zahŕňa:

- nemocenské poistenie
- dôchodkové poistenie a to starobné (zabezpečenie príjmu v starobe a pre prípad úmrtia) a invalidné (poistenie pre prípad poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť v dôsledku dlhodobo nepriaznivého zdravotného stavu poistenca a pre prípad úmrtia)
- úrazové poistenie (prípady poškodenia zdravia, úmrtie v dôsledku pracovného úrazu)
- garančné poistenie (v prípade platobnej neschopnosti zamestnávateľa na úhradu nárokov zamestnanca)
- poistenie v nezamestnanosti (v prípade straty príjmu z pracovnej činnosti zamestnanca v dôsledku nezamestnanosti)

Poistné je spravované Sociálnou poisťovňou v 5-tich samostatných fondoch a je oddelené od štátneho rozpočtu.

1.1 Výkon a organizácia sociálneho poistenia

Sociálne poistenie vykonáva Sociálna poisťovňa. Je to právnická osoba a verejnoprávna inštitúcia zriadená na výkon sociálneho poistenia so sídlom v Bratislave. Sociálna poisťovňa pri výkone sociálneho poistenia je kontaktná inštitúcia na komunikáciu medzi príslušnými inštitúciami a príjemcami dávok a medzi inštitúciami členských štátov Európskej únie.

Orgány Sociálnej poisťovne sú:

- Rada riaditeľov Sociálnej poisťovne
- Dozorná rada Sociálnej poisťovne
- Riaditeľ pobočky Sociálnej poisťovne

Organizačné zložky Sociálnej poisťovne sú:

- Ústredie Sociálnej poisťovne
- pobočky Sociálnej poisťovne

Územné odvody a sídla organizačných zložiek Sociálnej poisťovne určí štatút Sociálnej poisťovne. Ústredie riadi rada riaditeľov. Pobočku riadi riaditeľ pobočky a za jej činnosť zodpovedá rade riaditeľov.

1.2 Samostatne zárobkovo činná osoba

Samostatne zárobkovo činná osoba podľa tohto zákona je fyzická osoba, ktorá:

- je vykonávateľom poľnohospodárskej výroby vrátane lesného hospodárenia a hospodárenia na vodných plochách a je zapísaná do evidencie podľa osobitného predpisu
- je oprávnená na prevádzkovanie živnosti
- je oprávnená na vykonávanie činnosti podľa osobitného predpisu okrem znaleckej a tlmočnickej činnosti, ktorú vykonávajú podľa osobitného predpisu, v konaní pred štátnym orgánom a orgánom, na ktorý prešli úlohy štátnych orgánov, a okrem činnosti fyzickej osoby v pracovnom pomere, kedy je povinná mať oprávnenie na výkon podľa osobitného predpisu
- je spoločníkom vo verejnej obchodnej spoločnosti alebo komplementárom v komanditnej spoločnosti
- je vykonávateľom športovej činnosti zárobkovo, ale nie je v pracovnom pomere
- je vykonávateľom činnosti obchodného zástupcu

1.2.1 Povinnosti samostatne zárobkovo činnnej osoby

Povinnosťou samostatne zárobkovo činnnej osoby je predloženie príslušnej pobočke do 30. júna kalendárneho roka výpis z daňového priznania a aj výpis z opravného daňového priznania za predchádzajúci kalendárny rok. Ďalej predkladá dodatočné daňové priznanie, ktoré ovplyvňuje vznik a zánik nemocenského a dôchodkového poistenia v bežnom roku, do ôsmich dní od jeho predloženia správcovi dane.

Pri predĺženej lehote na podanie daňového priznania podľa osobitného predpisu povinne predkladá do 30. septembra kalendárneho roka príslušnej pobočke výpis z daňového priznania vrátane výpisu z opravného daňového priznania za predchádzajúci rok.

Povinnosť prihlásiť sa na nemocenské ako aj dôchodkové poistenie má samostatne zárobkovo činná osoba do ôsmich dní od vzniku týchto poistení a odhlásiť sa taktiež do ôsmich dní od ich zániku.

Ďalej má povinnosť oznámiť prerušenie poistenia, zmenu mena a priezviska, trvalého pobytu a zrušenie povolenia na trvalý pobyt ako aj povolenia na prechodný pobyt do ôsmich dní od zmeny týchto skutočností príslušnej pobočke.

1.2.2 Spôsobilosť fyzickej osoby v právnych vzťahoch sociálneho poistenia

Spôsobilosť fyzickej osoby mať v právnych vzťahoch sociálneho poistenia práva a povinnosti vzniká narodením a zaniká smrťou, prípadne vyhlásením za mŕtveho.

Spôsobilosť fyzickej osoby vlastnými právnymi úkonmi nadobúdať v právnych vzťahoch sociálneho poistenia práva a brať na seba povinnosti vzniká dovŕšením 15. roku veku.

Fyzická osoba mladšia ako 15 rokov veku musí byť zastúpená zákonným zástupcom.

Poistenec

- je fyzická osoba, ktorá je poistená nemocensky a dôchodkovo alebo je poistená v nezamestnanosti

1.3 Poistné na sociálne poistenie

Samostatne zárobkovo činná osoba povinne platí poistné

- na nemocenské poistenie
- na dôchodkové starobné poistenie
- na dôchodkové invalidné poistenie
- do rezervného fondu solidarity

Poistné sa určuje percentuálnou sadzbou z vymeriavacieho základu dosiahnutého v rozhodujúcom období.

Vymeriavací základ na platenie poistného na sociálne poistenie

Po roku 2002 suma všeobecného vymeriavacieho základu za príslušný kalendárny rok sa ustanoví opatrením, ktoré vydáva Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky podľa údajov štatistického úradu, ktoré sa a uverejní v Zbierke zákonov Slovenskej republiky najneskôr do 30. apríla kalendárneho roka nasledujúceho po príslušnom kalendárnom roku

Vymeriavací základ v úhrne mesačne najviac na platenie poistného na dôchodkové poistenie, poistného na poistenie v nezamestnanosti, poistného do rezervného fondu solidarity je 4-násobok jednej dvanástiny všeobecného vymeriavacieho základu. Od 1. januára 2008 do 30. júna 2008 je vymeriavací základ na poistenie dôchodkové starobné, invalidné a do rezervného fondu solidarity v úhrne mesačne najviac na platenie uvedeného poistného v sume 75 044 Sk.¹ Od 1. júla 2008 sa suma mení na 84 425 Sk. Nemocenské poistenie ostáva na rovnakej výške 28 142 Sk.

Príjem zo živnosti od 1. júla 2007 musí byť väčší ako 91 200 Sk, aby sa poistné mohlo vymerať. Od 1. júla 2008 bude táto čiastka zvýšená na 97 200 Sk. Táto čiastka sa vypočíta ako 12 násobok minimálnej mzdy, teda 8 100 x 12. Ak SZČO nedosiahne túto čiastku poistné neplatí, ale môže z vlastnej vôle dobrovoľne.

Rozhodujúce obdobie na zistenie *denného* vymeriavacieho základu SZČO je:

kalendárny rok predchádzajúci kalendárnemu roku, v ktorom vznikla dočasná pracovná neschopnosť, potreba ošetrovať člena rodiny, potreba starostlivosti o dieťa, alebo v ktorom vznikol nárok na materské. Z rozhodujúceho obdobia na zistenie denného vymeriavacieho základu sa vylučujú obdobia, za ktoré poistenec nie je povinný platiť poistné na nemocenské poistenie. Pravdepodobný denný vymeriavací základ na určenie výšky nemocenských dávok je jedna tridsatina vymeriavacieho základu, z ktorého by sa platilo poistné na nemocenské poistenie za kalendárny mesiac, v ktorom vznikol nárok na nemocenskú dávku.

1.3.1 Vznik a zánik povinného poistenia SZČO

Povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie SZČO vzniká od 1. júla kalendárneho roka nasledujúceho po kalendárnom roku, kedy príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa osobitného predpisu alebo výnos súvisiaci

¹ Legislatívna zmena od 1. 1. 2008

s podnikaním alebo s inou samostatnou zárobkovou činnosťou bol vyšší ako 97 200 Sk vymeriavacieho základu a zaniká 30. júna kalendárneho roku.

Pri predĺženej lehote na podanie daňového priznania podľa osobitného predpisu vzniká 1. októbra kalendárneho roka nasledujúceho po kalendárnom roku, v ktorom jej príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa osobitného predpisu alebo výnos súvisiaci s podnikaním alebo s inou samostatnou zárobkovou činnosťou bol vyšší ako 97 200 Sk vymeriavacieho základu a zaniká 30. septembra kalendárneho roku.

Dodatočné daňové priznanie alebo dodatočný platobný výmer, ktorý je vydaný správcom dane má rozhodujúci vplyv na vznik a zánik povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia len v tom prípade, ak vplýva na aktuálne nemocenské poistenie a dôchodkové poistenie.

Povinné nemocenské a povinné dôchodkové poistenie zaniká SZČO dňom:

- jej odhlásenia sa z evidencie podľa osobitného predpisu
- kedy zanikne oprávnenie prevádzkovať živnosť alebo oprávnenie na vykonávanie činnosti podľa osobitného predpisu
- kedy vystúpi z verejnej obchodnej spoločnosti alebo z komanditnej spoločnosti alebo výmazu verejnej obchodnej spoločnosti a komanditnej spoločnosti z obchodného registra
- kedy skončila platnosť zmluvy, na základe ktorej vykonávala športovú činnosť
- v ktorom zaniklo obchodné zastúpenie

Dobrovoľne nemocensky, dôchodkovo poistenej osobe vzniká poistenie odo dňa prihlásenia sa na dané poistenia, najskôr odo dňa podania prihlášky a zaniká dňom kedy sa odhlási z týchto poistení, najskôr odo dňa podania prihlášky.

U SZČO sa prerušuje povinné nemocenské a povinné dôchodkové poistenie:

- v období, v ktorom je vo väzbe alebo vo výkone trestu odňatia slobody a počas jej vykonávania bol vzatý do väzby alebo nastúpil výkon trestu odňatia slobody,
- od 11. dňa potreby ošetrovať fyzickú osobu alebo sa starať o dieťa až do skončenia potreby tohto ošetrovania či tejto starostlivosti
- v období, v ktorom má nárok na rodičovský príspevok podľa osobitného predpisu, ak podľa svojho vyhlásenia nevykonáva činnosť povinne nemocensky poistenej a povinne dôchodkovo poistenej samostatne zárobkovo činnnej osoby,

- odo dňa nasledujúceho po uplynutí 52 týždňov, kedy trvá dočasná pracovná neschopnosť až do jej skončenia.

V nezamestnanosti prerušenie poistného chápeme rovnako ako jeho zánik.

Povinne nemocensky poistená a povinne dôchodkovo poistená SZČO nie je povinná platiť poistné na nemocenské poistenie a poistné na dôchodkové poistenie:

- v období poskytovania materského príspevku,
- od prvého dňa potreby ošetrovať fyzickú osobu alebo starostlivosti o dieťa, najdlhšie však do desiateho dňa, ak potreba ošetrovania alebo starostlivosti trvá v tomto období,
- v období, v ktorom vykonáva základnú, náhradnú alebo zdokonaľovaciu službu v rámci vojenskej služby v ozbrojených silách a civilnú službu;
- v období, počas ktorého je uznaná za dočasne práceneschopnú alebo má nariadené karanténne opatrenie podľa osobitného predpisu.

1.4 Sadzby poistného

- u povinne nemocensky poistenej samostatne zárobkovo činnnej osobe je to 4,4 % z vymeriavacieho základu
- u povinne dôchodkovo poistenej samostatne zárobkovo činnnej osobe pri starobnom poistení, ktorá **nie je** sporiteľ podľa osobitného predpisu 18 % z vymeriavacieho základu
- u povinne dôchodkovo poistenej samostatne zárobkovo činnnej osobe, ak **je** sporiteľ dôchodkového sporenia 9 % z vymeriavacieho základu posiela Sociálna poisťovňa na osobný účet sporiteľa v príslušnej dôchodkovej správcovskej spoločnosti
- u povinne dôchodkovo poistenej samostatne zárobkovo činnnej osobe pri invalidnom poistení 6 % z vymeriavacieho základu
- u povinne dôchodkovo poistenej samostatne zárobkovo činnnej osobe pri poistní do rezervného fondu solidarity 4,75 % z vymeriavacieho základu

Tabuľka 1.4: Sadzby poistného na sociálne poistenie v SR

Sadzby poistného v SR (%)	Zamestnanec	Zamestnávateľ	SZČO	Osoby dobrovoľne účastné
Nemocenské poistenie	1,4%	1,4%	4,4%	4,4%
Dôchodkové starob. poistenie	4%	14%	18%	18%
Dôchodkové invalid. poistenie	3%	3%	6%	6%
Poistenie v nezamestnanosti	1%	1%	-	2%
Garančné poistenie	-	0,25%	-	-
Úrazové poistenie	-	0,8%	-	-
Rezervný fond	-	4,75%	4,75%	4,75%
Celkom	9,4%	25,2%	33,15%	35,15%

Zdroj: Zákon č. 461/2003 Z. z., o sociálnom poistení

- poistné za zamestnanca z pracovno-právneho vzťahu sa odvádza vo výške 13,4 % pričom 4 % predstavuje zdravotné poistenie
- odvádzané poistné zamestnávateľa je vo výške 35,2 % a z toho je 10 % zdravotné poistenie
- sadzba poistného na dôchodkové starobné poistenie zamestnanca v SR sa znižuje o 0,5 % na každé nezaopatrené dieťa
- sadzba 14% poistného na dôchodkové starobné poistenie pri zamestnávateľovi predstavuje 5 % priebežného dôchodkového sporenia a 9 % kapitálového dôchodkového sporenia.

Povinné nemocenské poistenie sa vzťahuje aj na samostatne zárobkovo činnú osobu, ktorej bol priznaný starobný, predčasný starobný alebo invalidný dôchodok z dôvodu poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 70 %. Sadzba nemocenského poistenia pripadajúceho na jedného poistenca je na Slovensku oproti ČR nižšia. Zamestnávatelia prispievajú v SR o necelé 2% menej ako v ČR. Je to preto, že prvých 10 dní dočasnej neschopnosti zamestnanca hradí na Slovensku priamo zamestnávateľ, preto bola zamestnávateľom znížená sadzba povinných odvodov.

Poistné na invalidné poistenie platí SZČO, ktorá je dôchodkovo poistená po dovŕšení dôchodkového veku, zamestnanec, ktorému bol priznaný predčasný starobný dôchodok a zamestnanec, ktorý má priznaný invalidný dôchodok z dôvodu poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 70 %.

Vymeriavací základ povinne nemocensky a dôchodkovo poistenej SZČO je polovica pomernej časti základu dane z príjmov fyzických osôb dosiahnutých vykonávaním podnikania a inej samostatne zárobkovej činnosti. Pomerná časť základu dane je časť pripadajúca na jeden kalendárny mesiac výkonu podnikania a inej samostatne zárobkovej činnosti. Suma vymeriavacieho základu sa zníži o výšku príspevkov zaplatených samostatne zárobkovo činnou osobou na jej doplnkové dôchodkové poistenie podľa osobitného predpisu najviac do výšky 3 % jednej dvanástiny jej základu dane.

Vymeriavací základ v úhrne je mesačne najviac na platenie poistného povinne dôchodkovo poistenej SZČO 3-násobok jednej dvanástiny všeobecného vymeriavacieho základu, ktorý platil v kalendárnom roku, ktorý dva roky predchádza kalendárnemu roku, v ktorom sa platí poistné na dôchodkové poistenia a poistné na poistenie v nezamestnanosti.

Vymeriavací základ v úhrne je mesačne najviac na platenie poistného povinne nemocensky poistenej SZČO 1,5-násobok jednej dvanástiny všeobecného vymeriavacieho základu, ktorý platil v kalendárnom roku, ktorý predchádza kalendárnemu roku, v ktorom sa platí poistné na nemocenské poistenie.

Vymeriavací základ v úhrne je mesačne najviac na platenie poistného do rezervného fondu solidarity povinne dôchodkovo poistenej SZČO 3-násobok jednej dvanástiny všeobecného vymeriavacieho základu, ktorý platil v kalendárnom roku, ktorý predchádza kalendárnemu roku, v ktorom sa platí poistné do rezervného fondu solidarity.

Ak poistenie trvalo len časť kalendárneho mesiaca, vymeriavací základ na platenie poistného sa upraví tak, že vymeriavací základ pripadajúci na jeden deň sa vynásobí počtom dní poistenia v tomto kalendárnom mesiaci.

Rozhodujúce obdobie na určenie vymeriavacieho základu povinne nemocensky a dôchodkovo poistenej SZČO je:

Od 1. januára do 30. júna - kalendárny rok, ktorý dva roky predchádza kalendárnemu roku, v ktorom táto SZČO platí nemocenské, dôchodkové poistné a poistné do rezervného fondu solidarity.

Od 1. júla do 31. decembra - kalendárny rok predchádzajúci kalendárnemu roku, v ktorom táto SZČO platí nemocenské, dôchodkové poistné a poistné do rezervného fondu solidarity.

1.5 Platenie poistného

Poistné sa platí na účet Sociálnej poisťovne v Štátnej pokladnici za kalendárny mesiac pozadu. V prípade dodatočného daňového priznania alebo dodatočného platobného výmeru vydaného správcom dane, ktorý zmení vymeriavací základ povinne poistenej SZČO, poistné sa platí zo zmeneného vymeriavacieho základu od prvého dňa kalendárneho mesiaca nasledujúceho po predložení dodatočného daňového priznania správcovi dane alebo po nadobudnutí právoplatnosti dodatočného platobného výmeru.

Poistné sa platí bezhotovostným prevodom, poštovou poukážkou alebo v hotovosti v Sociálnej poisťovni.

Správny fond je tvorený:

- z poistného na nemocenské poistenie, poistného na dôchodkové poistenie, poistného na úrazové poistenie, poistného na garančné poistenie, poistného na poistenie v nezamestnanosti a z poistného do rezervného fondu a z odplaty za postúpenie pohľadávok na poisteniach
- z príjmov, ktoré plynú z vlastného majetku Sociálnej poisťovne
- z úrokov na účte správneho fondu
- z poriadkových pokút

Finančné prostriedky na osobitný účet Sociálnej poisťovne poskytuje štát na úhradu nákladov na:

- dôchodok manželky
- sociálny dôchodok
- zvýšenie dôchodku z dôvodu jediného zdroja príjmu
- zvýšenie dôchodku pre bezvládnosť
- zvýšenie dôchodku z dôvodu účasti v odboji a rehabilitácie
- odškodnenie pracovných úrazov a chorôb z povolania zamestnancov
- príplatok za štátnu službu k dôchodku

1.5.1 Splatnosť poistného

Poistné je splatné do ôsmeho dňa kalendárneho mesiaca nasledujúceho po kalendárnom mesiaci, za ktorý sa platí poistné.

1.5.2 Predpísanie poistného

Sociálna poisťovňa predpíše fyzickej osobe odvádzať poistné, ak táto osoba neodviedla poistné vôbec alebo ak ho odviedla v nesprávnej sume. Ak suma dlžného poistného v úhrne je nižšia ako 100 Sk, Sociálna poisťovňa dlžnú sumu nepredpíše.

1.5.3 Vrátenie poistného

Sociálna poisťovňa je povinná vrátiť poistné, ktoré bolo zaplatené bez právneho dôvodu do 30 dní od zistenia tejto skutočnosti Sociálnou poisťovňou alebo doručenia písomnej žiadosti fyzickej osoby.

1.5.4 Premlčanie poistného

Predpísať poistné možno do desiatich rokov odo dňa jeho splatnosti. Vymáhanie poistného možno uskutočniť do šiestich rokov odo dňa nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa predpísalo.

1.5.5 Pokuty a penále

Sociálna poisťovňa môže vyrubiť pokutu až do výšky 500 000 Sk. Avšak prihliadne na stupeň závažnosti porušenia povinnosti. Pri neodvedení poistného alebo príspevku na starobné dôchodkové sporenie za daný kalendárny rok včas či v nižšej sume môže Sociálna poisťovňa vyrubiť penále vo výške 0,05 % z dlžnej sumy za každý omeškaný deň odo dňa splatnosti. Penále nesmie presiahnuť dlžnú sumu poistného za kontrolované obdobie. Penále sa nepredpisuje v prípade, že nie je vyššie ako 100 Sk. Sociálna poisťovňa môže odpustiť povinnosť zaplatiť penále alebo znížiť penále v prípade, že podá písomnú žiadosť a zaplatí dlžné sumy poistného najneskôr v deň podania žiadosti a po ďalšie dni odvádza poistné v správnom čase a sume.

1.6 Dôchodkový systém v SR

Slovenská republika prešla nedávno dôchodkovou reformou, ktorá platí od 1. 1. 2004. Predchádzajúci dôchodkový systém fungoval na priebežnom princípe. Prispievatelia klesali a vyplácanie dávok vzrástlo, čo si vyžadovalo zmenu zákona o sociálnom poistení.

Na Slovensku je tendencia znižovania prírastku obyvateľstva a starnutie.

Slovenský dôchodkový systém je tvorený troma piliermi:

Prvý pilier – patrí tu všetko ekonomicky aktívne obyvateľstvo ako aj ich zamestnávateľia. Pilier tvorí povinné priebežne financované dôchodkové poistenie, dávkovo definované. Príspevky spravuje a vypláca Sociálna poisťovňa. Tento priebežný dôchodkový systém prešiel mnohými zmenami. Od 1. 1. 2004 počíta Sociálna poisťovňa starobné dôchodky podľa počtu odpracovaných rokov a príjmu občana za celý aktívny život.

Druhý pilier – sa zrodil od 1. januára 2005 a je to súkromný alebo kapitalizačný pilier. Osobný dôchodkový účet má každý obyvateľ vo vlastne vybranej správcovskej spoločnosti, kde sa presúva časť jeho zárobku. Takto vložené peňažné prostriedky sa investujú a zhodnocujú, aby pri nástupe na dôchodok bola hodnota čo najvyššia. Peniaze na tomto účte je možné zdediť v prípade smrti.

Tretí pilier – tvoria ho dobrovoľné príspevky, ktorých výšku si stanoví každý samostatne podľa svojho uváženia. Obyčajne túto istú sumu prispieva aj zamestnávateľ a taktiež sa uplatňuje daňové zvýhodnenie.

V novom systéme sa dôchodky každoročne zvyšujú podľa inflácie z predchádzajúceho roku automaticky. Obyvateľ si samostatne zvolil variantu sporenia buď v prvom alebo aj v druhom pilieri. V prvom pilieri sa na odvádzaní príspevkov podieľa spolu so zamestnancom aj zamestnávateľ a to v celkovej výške 18 % zo mzdy na účet Sociálnej poisťovne a svoj dôchodok bude dostávať výhradne z prvého piliera. V druhom pilieri sa dá časť odvodov, ktoré platil zamestnávateľ Sociálnej poisťovni na osobný dôchodkový účet a táto čiastka predstavuje 9 % zo mzdy zamestnanca. Odvody sa prerozdeli medzi prvým a druhým pilierom pri nezmenenej výške. Dôchodok sa bude vyplácať z oboch pilierov. Občania od 16 roku mali možnosť zvoliť si spôsob odvodu príspevkov na dôchodok, mladší vstupujú do druhého piliera automaticky. Druhý pilier nie je vhodný pre každého, pretože minimálna doba

sporenia je tu desať rokov pred odchodom do dôchodku, čo sa týka osôb starších ako 40 rokov, ktorým by bol poskytnutí dôchodok len z prvého piliera a navyše zníženého o polovicu.

Kapitalizačným systémom došlo k prehĺbeniu poistného princípu a princípu zásluhovosti. Zavedením zásluhovosti do systému motivujú poistencov, aby zotrvali na trhu práce čo najdlhšie, a tým došlo u poistencov k predĺženiu veku odchodu do dôchodku. Bol oslabený princíp solidarity a univerzality. Dôchodková reforma má prinášať postupné odstraňovanie vnútorného dlhu a zastaviť zvyšovanie deficitov, ktoré prinášajú priebežné dôchodkové systémy. Reformou sa zastaví hromadenie vnútorného dlhu a zvyšovanie deficitu a zároveň sa prenesie zodpovednosť na jednotlivca.

Suma starobného dôchodku sa v SR určí ako súčin priemerného osobného mzdového bodu, obdobia dôchodkového poistenia získaného ku dňu vzniku nároku na starobný dôchodok a aktuálnej dôchodkovej hodnoty.

2. CHARAKTERISTIKA SOCIÁLNEHO POISTENIA V ČESKEJ REPUBLIKE

Pod pojmom sociálne zabezpečenie rozumieme účasť na nemocenskom a na dôchodkovom poistení a povinnosť toto poistné aj platiť. Hlavná úprava tejto problematiky je uvedená v zákone č. 582/1991 Sb., o pojištění na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti.

Sociálne poistenie prostredníctvom svojich jednotlivých subsystémov zabezpečuje občanov v určitých životných situáciách. Systém sociálneho zabezpečenia sa skladá z **dôchodkového zabezpečenia, poistenia proti nezamestnanosti, nemocenského a zdravotného poistenia**.

V rámci nemocenského poistenia sú vyplácané 4 dávky: nemocenské, podpora pri ošetrovaní člena rodiny, peňažná pomoc v materstve a vyrovnávací príspevok v tehotenstve a materstve. Z dôchodkového poistenia sú poskytované nasledujúce dávky: starobný dôchodok, invalidný (plný alebo čiastočný), pozostalostný dôchodok (vdovský, vdovecký, sirotsky).

2. 1 Inštitúcie sociálneho zabezpečenia:

- **Ministerstvo práce a sociálnych vecí Českej republiky** so sídlom v Prahe. Je to subjekt riadiaci a vykonávací kontrolu štátnej správy v sociálnom zabezpečení.
- **Ministerstvo obrany, vnútra a spravodlivosti**. Ministerstvo obrany zabezpečuje dôchodkové poistenie vojakov z povolania, Ministerstvo vnútra má na starosti sociálne zabezpečenie Polície ČR, hasičov a iných príslušníkov ozbrojených zborov, Ministerstvo spravodlivosti zodpovedá za sociálnu zábezpeku príslušníkov väzenskej služby ČR.
- **Česká správa sociálního zabezpečenia** sa zodpovedá Ministerstvu práce a sociálnych vecí a je samostatná rozpočtová organizácia, ale nie je samostatnou právnickou osobou. Chápeme ju ako organizačnú zložku štátu. Vznikla zlúčením Úradu dôchodkového zabezpečenia, Českej správy nemocenského poistenia a Správy nemocenského poistenia Zväzu českých a moravských výrobných družstiev (zákon č. 20/1966 o starostlivosti o zdravie lidí). Má pôsobnosť v oblasti sociálneho zabezpečenia a lekárskej posudkovej služby. Rozhoduje o dávkach dôchodkového poistenia, plní úlohy vyplývajúce z medzinárodných zmlúv o sociálnom zabezpečení,

vyberá poistné na sociálne zabezpečenie a príspevok na štátnu politiku zamestnanosti, kontroluje plnenie povinnosti subjektov sociálneho zabezpečenia, vedie evidenciu práce neschopných občanov a v určených prípadoch vykonáva nemocenské poistenie. Spolupracuje najmä s ministerstvami obrany, vnútra, spravodlivosti, zdravotníctva, financií a peňažnými ústavmi. Ďalej so zdravotníckymi zariadeniami, ústavmi sociálnej starostlivosti a fyzickými a právnickými osobami v oblasti sociálneho zabezpečenia a lekárskej posudkovej služby.

- **Krajské správy sociálneho zabezpečenia**, ktoré zastupujú ČSSZ v konaní pred súdmi
- **Pražská správa sociálneho zabezpečenia**, ktorá ako územná organizačná jednotka má pôsobnosť na územie mesta Prahy a jej riaditeľ je priamo podriadený ústrednému riaditeľovi ČSSZ a taktiež zastupuje ČSSZ pred príslušnými súdmi.
- **Okresné správy sociálneho zabezpečenia** sú organizačnými jednotkami ČSSZ a sú podriadené KSSZ a zaisťujú poradenstvo pre klientov.

Medzi platcov a poplatníkov poistného patria:

- zamestnanci
- zamestnávateľia
- osoby samostatne zárobkovo činné (SZČO)
- osoby zúčastnené dobrovoľne na dôchodkovom poistení

Toto poistenie je príjmom do štátneho rozpočtu. Prípadné nedoplatky sa hradia z ostatných príjmov štátneho rozpočtu a naopak. V roku 1996 bol zriadený zvláštny účet pre dôchodkové poistenie, kde sa zachytávajú jeho príjmy a výdaje. Prípadný prebytok na tomto účte môže byť použitý len na dôchodkové poistenie. Dôchodkový a nemocenský účet bol niekoľko rokov v deficite. Štát musel čerpať z iných zdrojov štátneho rozpočtu.

Splnením zákonom stanovených podmienok vzniká povinnosť k nemocenskému aj dôchodkovému poisteniu. Na poistení sa zúčastňujú aj osoby, ktoré nie sú povinné ho platiť ako sú napríklad študenti, ženy na materskej dovolenke, muži vykonávajúci vojenskú alebo civilnú službu.

2.2 Osoby samostatne zárobkovo činné

- sú osoby staršie ako 15 rokov a majú ukončenú povinnú školskú dochádzku a vykonávajú alebo spolupracujú pri výkone samostatne zárobkovej činnosti.

Výkon samostatnej zárobkovej činnosti je:

- prevádzkovanie poľnohospodárskej výroby a evidencia podľa zvláštneho zákona
- prevádzkovanie živnosti podľa zvláštneho zákona
- činnosť spoločníka v. o. s. alebo komplementára k. s.
- umelecká alebo iná tvorivá a zároveň sústavná činnosť na základe autorských vzťahov
- iná zárobková činnosť konaná na základe oprávnenia podľa zvláštnych predpisov a činnosť mandátora na základe mandátnej zmluvy
- výkon iných činností pod vlastným menom a na vlastnú zodpovednosť za účelom dosiahnutia príjmu (prenájom nehnuteľnosti a hnutel'ných vecí nepovažujeme za výkon tejto činnosti)

Povinnosťou SZČO je podať:

- *Oznámenie o zahájení činnosti* v stanovenej lehote teda do 8 dňa mesiaca, v ktorom bolo podnikanie zahájené
- každoročne *Prehľad o príjmoch a výdajoch* za minulé obdobie (podáva aj osoba zamestnaná, na dôchodku, študent, osoba so stratou alebo osoba spolupracujúca napriek tomu, že neboli na ňu rozpísané príjmy a výdaje)
- *Oznámenie o ukončení* samostatne zárobkovej činnosti

Prehľad o príjmoch a výdajoch sa podá mesiac po podaní daňového priznania. Prípadné zmeny v údajoch z dodatočného alebo mimoriadneho opravného daňového priznania sa povinne ohlásia do 8 dní. Pomocou daného prehľadu zistíme či je SZČO pri vedľajšej činnosti povinná platiť za príslušný kalendárny rok poistné na dôchodkové poistenie alebo či je povinná platiť zálohy na poistné, aká je výška minimálneho vymeriavacieho základu pre odvod poistného, výšku minimálneho mesačného vymeriavacieho základu pre platenie záloh na dôchodkové poistenie a výšku nedoplatku či preplatku na poistnom.

Ďalšie povinnosti SZČO:

- platiť poistné
- oznámiť deň zahájenia svojej činnosti alebo spolupráce pri výkone činnosti

- oznámiť deň ukončenia činnosti, zániku oprávnenia vykonávať činnosť
- oznámiť deň, odkedy jej bol pozastavený výkon činnosti
- oznámiť deň, odkedy nemá nárok na výplatu plného či čiastočného invalidného dôchodku a rodičovského príspevku, prestala sa osobne starať o závislú osobu, nie je nezaopatreným dieťaťom, prestala vykonávať vojenskú službu, bola prepustená z väzby, ak vznik týchto skutočností ohlásila a doložila pre výkon vedľajšej činnosti

Tieto povinnosti je povinná splniť do 8 dňa kalendárneho mesiaca nasledujúceho po mesiaci, v ktorom nastala povinnosť.

2.3 Hlavná a vedľajšia činnosť SZČO

SZČO sa člení od 1. 1. 2004 na:

- SZČO vykonávajúca hlavnú samostatnú činnosť
- SZČO vykonávajúca vedľajšiu samostatnú činnosť

Líšia sa v minimálnej výške ročného a mesačného vymeriavacieho základu.

SZČO sa stane vedľajšou osobou,

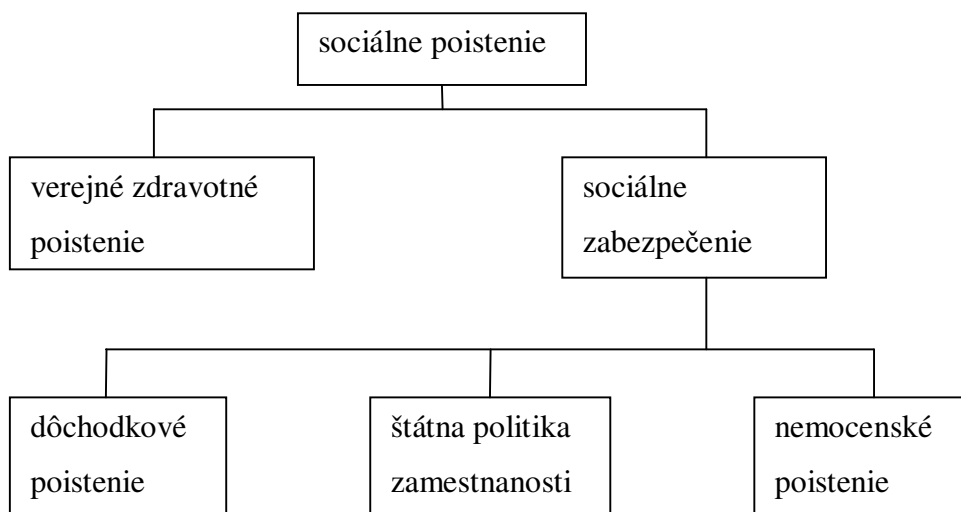
- ak je zamestnaná a bolo za túto prácu odvedené poistné aspoň vo výške 12 násobku minimálnej mzdy z jej pracovno-právneho pomeru
- ak jej je priznaný starobný alebo predčasný starobný dôchodok a tým pádom má nárok aj na výplatu plného alebo čiastočného invalidného dôchodku
- ak má nárok na rodičovský príspevok alebo osobne sa stará o osobu, ktorá je závislá na starostlivosti inej osoby (II, III, IV stupeň závislosti). Podmienkou je, že osoba závislá je osobou blízkou alebo žije s SZČO
- ak je nezaopatreným dieťaťom, teda študentom do 26 rokov
- ak vykonáva vojenskú službu, ale nie je vojakom z povolania
- ak je vo väzbe alebo vo výkone trestu odňatia slobody (minimálne tri mesiace po sebe idúce)

V rokoch 1996 až 2003 bola SZČO musela dôchodkové poistenie platiť v kalendárnom roku, ak dosiahla určitý príjem. Pri dosiahnutí nižšieho príjmu ako bola stanovená hranica povinnej účasti na dôchodkovom poistení, existovala aj možnosť dobrovoľne sa prihlásiť podaním prihlášky na účasť na dôchodkovom poistení najneskôr však zároveň s Prehľadom za daný rok. Od roku 2004 sa hlavná SZČO zúčastňuje na dôchodkovom poistení **vždy**. Vedľajšia

SZČO je zúčastnená na dôchodkovom poistení ak rozdiel medzi príjmami a výdajmi dosiahol rozhodnú čiastku, ktorá pre rok 2007 je stanovená na 48 334 Kč a pre rok 2008 je táto čiastka 51 744 Kč.

2.4 Sociálne poistenie

Schéma 2.4: Sociálne poistenie

Zdroj: Sociální a zdravotní pojištění, s. 19

Sociálne poistenie v sebe zahŕňa:

- dôchodkové poistenie a to 28 %
- príspevok na štátnu politiku zamestnanosti 1, 6 %

Teda počítame 29, 6 % z vymeriavacieho základu na zálohy poistného.

- nemocenská 4, 4 %, ktorá je dobrovoľná

Tabuľka 2.4: Sadzby poistného na sociálne poistenie v ČR

Sadzby poistného v ČR (%)	Zamestnanec	Zamestnávateľ	SZČO	Osoby dobrovoľne účasné
Nemocenské poistenie	1,1%	3,3%	4,4%	-
Dôchodkové poistenie	6,5%	21,5%	28%	28%
Štátna politika zamestnanosti	0,4%	1,2%	1,6%	-
Celkom	8%	26%	34%	28%

Zdroj: Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti

- SZČO sú v ČR dobrovoľne účasné nemocenského poistenia

SZČO si vymeriavací základ a aj mesačný vymeriavací základ určuje sama, ale nesmie byť nižšia ako minimálna čiastka pre ňu platná. **Maximálna čiastka** u ročného vymeriavacieho základu na rok 2007 je 486 000 Kč a pre rok 2008 sa táto čiastka mení na **1 034 880 Kč**, čo je 48-násobok priemernej mesačnej mzdy. Avšak je potrebné, aby SZČO vykonávala svoju činnosť alebo spolupracovala počas celého roka. Túto čiastku možno znižovať. Maximálny mesačný vymeriavací základ pre platenie záloh je 4násobok priemernej mzdy a teda **86 240 Kč**.

Vymeriavací základ po roku 2005 nesmie byť nižší ako 50 % rozdiel medzi príjmami a výdajmi vynaloženými na dosiahnutie, zaistenie a udržanie príjmov a zároveň nesmie byť nižší ako úhrn minimálnej výšky mesačných vymeriavacích základov pre ňu platných v danom roku. Pokiaľ bola samostatná zárobková činnosť vykonávaná počas celého roka, vypočítame **minimálny ročný vymeriavací základ** na rok 2008 ako:

$$50 \% \times 0,5 \times 20\,050 \times 1,0753 = \mathbf{5\,390\,Kč}$$

(5 390 x 12) teda 64 680 Kč u hlavnej činnosti

$$10 \% \times 20\,050 \times 1,0753 = \mathbf{2\,156\,Kč}$$

(2 156 x 12) teda 25 782 Kč u vedľajšej činnosti

U SZČO, ktorá vedie účtovníctvo, je spoločníkom vo verejnej obchodnej spoločnosti alebo komplementárom komanditnej spoločnosti bude vymeriavacím základom základ dane.

Do Prehľadu uvádzame vymeriavací základ:

- vypočítaný – teda 50 % rozdiel medzi príjmami a výdajmi
- minimálny – je vypočítaný vymeriavací základ, pokiaľ by bol pri podnikaní počas celého roku nižší ako súčet minimálnych mesačných vymeriavacích základov alebo by bol vyšší ako 486 000 Kč, musel by sa upraviť na tieto čiastky
- určený – čiastka, ktorú si SZČO stanoví medzi minimálnou a maximálnou výškou vymeriavacieho základu, z tejto čiastky platí aj poistné na dôchodkové poistenie a príspevok na štátnu politiku zamestnanosti – vypočítame aj dôchodok.

SZČO si mesačný vymeriavací základ určuje sama, ale musí dodržať minimálnu výšku, ktorá nesmie klesnúť pod hranicu 50 % z rozdielu medzi príjmami a výdajmi, ktoré boli dosiahnuté v minulom období. Mesiace pred zahájením činnosti a po jej ukončení sa považujú za mesiace, kedy nebola vykonávaná činnosť.

Ak SZČO vedie účtovníctvo, je spoločníkom v. o. s. alebo je komplementárom k. s., sa za vymeriavací základ pre odvod poistného považuje základ dane z príjmu zo samostatnej zárobkovej činnosti.

2.4.1 Výška záloh

Z mesačného vymeriavacieho základu sa určí výška zálohy, ktorá je 29,6 %. SZČO môže znížiť tieto zálohy, ak splní určité podmienky a musí podať žiadosť o zníženie.

Najnižšia záloha na dôchodkové poistenie pri hlavnej činnosti v roku 2008 je 1 596 Kč a najnižšie poistné na nemocenské poistenie je 238 Kč.

Pri vedľajšej činnosti je najnižšia záloha na dôchodkové poistenie pri vedľajšej činnosti na rok 2008 je 639 Kč a najnižšie poistné na nemocenské poistenie je 95 Kč.

Zálohy na poistné SZČO neplatí v mesiacoch, kedy mala nárok na nemocenské z nemocenského poistenia, alebo poberala peňažnú pomoc v materstve, alebo vykonávala službu v ozbrojených silách. Povinnosť platiť zálohy taktiež odpadá SZČO, ktorá dosiahla maximálneho vymeriavacieho základu, ktorý pre rok 2008 je 1 034 880 Kč a to od mesiaca, v ktorom skutočnosť oznámi a doloží.

Splatnosť zálohy na poistné je od 1. do 8. dňa kalendárneho mesiaca nasledujúceho po vzniku povinnosti.

2.4.2 Paušálna čiastka

V roku, v ktorom sa stala SZČO poplatníkom dane paušálnou čiastkou, je povinná podať spolu s Prehľadom aj protokol o platbe dane z príjmu paušálnou čiastkou. V prípade, že nebude chcieť platiť paušálne, predkladá s Prehľadom aj rozhodnutie správcu dane o zrušení platby dane paušálne. Ak SZČO platí daň z príjmu paušálnou čiastkou, tak príjem a výdaj predpokladáme za daný rok.

2.4.3 Pokuty a penále

V prípade nezaplatenia poistného alebo zálohy na poistnom nabieha automaticky 0,05 % penále stanovené zákonom za každý kalendárny deň, v ktorom skutočnosť trvala. Za nesplnenie alebo porušenie svojich povinností môže príslušná okresná správa sociálneho zabezpečenia uložiť SZČO pokutu až do výšky 10 000 Kč za každé jednotlivé nesplnenie alebo porušenie povinnosti.

2.5 Český dôchodkový systém

Sociálne poistenie zahŕňa nielen dôchodkové poistenie ale aj sociálnu podporu a pomoc. Účasť na sociálnom poistení je najčastejšie stanovená ako povinná a krytie je zabezpečované z finančných prostriedkov získaných z povinných odvodov do štátneho rozpočtu.

Penzijné pripoistenie predstavuje dobrovoľné systémy kolektívneho poistenia v podnikoch alebo združujú rôzne profesie ako napr. advokátov, notárov, lekárnikov alebo v iných sociálnych skupinách vytvorených za týmto účelom.

2.5.1 Piliere sociálneho zabezpečenia:

- systém sociálneho poistenia
- systém štátnej sociálnej podpory a systém sociálnej pomoci

Systém sociálneho poistenia sa využíva na riešenie sociálnych situácií, na ktoré sa môžu vopred pripraviť vďaka tomu, že si odložia časť svojich finančných prostriedkov na pokrytie svojich budúcich sociálnych situácií a to pomocou:

- dôchodkového poistenia a penzijného pripoistenia

- nemocenského poistenia

Český dôchodkový systém sa skladá z povinného *základného dôchodkového* poistenia a z *penzijného pripoistenia so štátnym príspevkom* (tretí pilier – komerčné poisťovne). Výška dôchodku sa skladá zo základnej výmery a z percentuálnej výmery.

Nemocenské poistenie nie je zmluvne viazané.

Systém štátnej sociálnej podpory sa odvíja od životného minima, čo je minimálna hranica príjmu, pod ktorou sa nachádza už stav hmotnej núdze. Predstavuje nám potrebnú výšku finančných prostriedkov k zaisteniu základných životných potrieb členom domácnosti pri skromných podmienkach. Výška životného minima je priebežne upravovaná nariadením vlády a berie pri tom ohľad na vývoj spotrebiteľských cien.

2.5.2 Financovanie inštitúcií sociálneho zabezpečenia

Cieľom inštitúcií je zabezpečiť takú mieru rozdelenia zdrojov tak, aby nenastali príjmové rozdiely medzi obyvateľmi a zaistili rovnosť medzi nimi. Hlavnou inštitúciou je Ministerstvo práce a sociálnych vecí. Finančné prostriedky sú tu vyberané od občanov, ktoré sú ďalej použité na uľahčenie životnej situácie.

Financovanie jednotlivých pilierov sociálneho zabezpečenia

Zákonné poistenie:

všeobecné zdravotné poistenie – poistenec má nárok na poskytnutie zdravotnej starostlivosti, lieky či špeciálny zdravotný materiál a pomôcky v prípade svojej potreby

sociálne poistenie – náhrada za zárobok pri krátkodobej alebo dlhodobej neschopnosti zárobkovej činnosti napríklad ako je choroba, materstvo, staroba či strata zamestnania

Dôchodkové poistenie v ČR je upravené **Zákonom č. 155/1995 Sb.**, o dôchodkovom poistení, ktorým sa upravuje dôchodkové poistenie pre prípady staroby, invalidity a úmrtia žiteľa. Dôchodkové poistenie je prevádzkované prostredníctvom štátnych orgánov. Výdaje na dôchodkové poistenie sú hradené priebežným financovaním zo štátneho rozpočtu. Zákon o dôchodkovom poistení rozlišuje dva pojmy: dobu poistenia, kedy odvádza poistné na dôchodkové poistenie a dobu náhradnú, kedy neplatí. Do doby poistenia možno zaradiť pracovný pomer, služobný pomer, členský pomer k družstvu, činnosť SZČO, dohoda o pracovnej činnosti. Náhradnú dobu predstavuje štúdium, doba nezamestnanosti, výkon vojenskej či civilnej služby, starostlivosť o dieťa a podobne.

Zákon č. 42/1994 Sb., o penzijnom pripoistení so štátnym príspevkom a o zmenách niektorých zákonov súvisiacich s jeho zavedením, nám upravuje penzijné pripoistenie v ČR. Uplatňuje sa individualistický princíp, čo chápeme tak, že priamy vzťah medzi fyzickou osobou a penzijným fondom. Cieľom penzijného pripoistenia je zabezpečiť občanovi ďalší zdroj príjmov, ktorý bude dopĺňovať dôchodky z dôchodkového poistenia a napomáhať udržanie primeranej životnej úrovne.

V Českej republike tvorí dôchodkový systém dva piliere.

Prvý je povinný dávkovo definovaný a financovaný priebežne. Je uplatňovaný princíp sociálnej solidarity.

Druhý je doplnkový, príspevkovo definovaný. Pilier penzijného pripoistenia je kapitálovo financovaný so štátnym príspevkom. Jeho súčasťou je aj súkromné životné poistenie. Je dobrovoľné a zaisťuje ho súkromný sektor.

Výška dôchodku je zložená zo základnej výmery a z percentuálnej výmery. Čiastka základnej výmery je stanovená pevne a predstavuje rovnakú čiastku pre všetkých dôchodcov. Pri percentuálnej výmere sa prihliada na výšku zárobku a stanoví sa percentuálnou sadzbou z vypočítaného základu (napr. u starobného, invalidného dôchodku) a percentuálnou sadzbou z percentuálnej výmery dôchodku zomrelého (napr. vdovský, sirotský dôchodok).

Vznik účasti na dôchodkovom poistení:

SZČO vykonávajúcej hlavnú činnosť vzniká 1. januára kalendárneho roka, v ktorom činnosť vykonávala alebo prvým dňom kalendárneho mesiaca, v ktorom sa prešla z vedľajšej činnosti na hlavnú.

SZČO vykonávajúcej vedľajšiu činnosť vznikne účasť 1. januára kalendárneho roku, v ktorom dosiahla stanovený príjem alebo za ktorý sa prihlásila dobrovoľne na jeho účasti.

Účasť na tomto poistení zaniká dňom:

- ukončenia samostatnej zárobkovej činnosti
- zániku oprávnenia výkonu samostatnej zárobkovej činnosti
- pozastavenia výkonu činnosti
- od ktorého prestala SZČO podľa svojho prehlásenia vykonávať sústavnú činnosť (ak je sústavná činnosť podmienkou)

2.6 Nemocenské poistenie SZČO

Slúži pri výpadku príjmu z dôvodu choroby, aby neklesla príliš jeho životná úroveň. Je dobrovoľné a vzniká na základe prihlášky. Jeho výška je stanovená na 4,4 % z vymeriavacieho základu. SZČO sa zúčastňuje na tomto poistení v tých kalendárnych mesiacoch, v ktorých je povinná platiť zálohy na dôchodkové poistenie. V prípade, že nie je povinná platiť zálohy a chce byť nemocensky poistená, podá prihlášku aj k účasti na dôchodkovom poistení, aby bolo povinná platiť zálohy.

SZČO **vzniká** účasť na nemocenskom poistení dňom, kedy sa prihlásila k nemocenskému poisteniu. Žiadosť podáva u príslušnej okresnej správy sociálneho zabezpečenia.

Zánik nemocenského poistenia:

- dňom odhlásenia sa z poistného
- posledný deň kalendárneho mesiaca, na ktorý vzápätí naväzujú 3 po sebe idúce kalendárne mesiace, kedy nebolo uhradené splatné poistné na nemocenské poistenie
- prvý deň mesiaca, kedy už SZČO nie je povinná platiť zálohy na poistné

Z nemocenského poistenia sa SZČO poskytuje:

- nemocenské
- peňažná pomoc v materstve

Nárok na dávku nemocenského poistenia:

- nesmie v dobe pracovnej neschopnosti alebo karantény osobne vykonávať samostatnú zárobkovú činnosť
- musí mať zaplatené poistné na nemocenské poistenie
- účasť na nemocenskom poistení je aspoň 3 mesiace bezprostredne predchádzajúce dňu vzniku pracovnej neschopnosti

Dávky nemocenského poistenia sa poskytujú za kalendárne dni na podpornú dobu, ktorá je maximálne rok. Nemocenské pripadá, ak práce neschopnosť je dlhšia ako 3 dni a poskytuje sa od 4. kalendárneho dňa práce neschopnosti. Peňažná pomoc v materstve sa poskytuje maximálne na 22 prípadne 31 týždňov.

3. PRAKTICKÁ APLIKÁCIA

Použité pojmy:

Vymeriavací základ pre účely určenia odvodu poistného SZČO na nemocenské poistenie, na starobné poistenie, na invalidné poistenie a do rezervného fondu solidarity.

čiasťkový základ dane - základ dane z príjmov fyzických osôb dosiahnutých vykonávaním podnikania a inej samostatnej zárobkovej činnosti (rozdiel medzi príjmami a výdajmi)

ČZD - čiasťkový základ dane, ktorý podelíme počtom mesiacov výkonu podnikania a inej samostatnej zárobkovej činnosti.

$$\frac{\text{ČZD} \times 0,5}{12}$$

príspevky - príspevky zaplatené samostatne zárobkovo činnou osobou na jej doplnkové dôchodkové poistenie sporenie, životné poistenie a účelové sporenie v úhrne najviac v sume nezdaniteľnej časti základu dane podľa osobitného predpisu

	SR	ČR	
Nemocenské poistenie	4,4 %	4,4 %	Nemocenské poistenie
Dôch. poistenie starobné	18 %	28 %	Dôchodkové poistenie
Dôch. poistenie invalidné	6 %		
Rezervný fond solidarity	4,75 %	1,6 %	Štátna politika zamestnanosti

Zdroj: vlastná tvorba

SR:

Minimálna výška zálohy u sociálneho poistenia bez nemocenského je 8 100 Sk a maximálna výška je 75 044 Sk. Nemocenské poistenie má minimálnu výšku 8 100 Sk a maximálnu výšku 28 142 Sk. SZČO nemusí zaplatiť poistné ak nedosiahne vymeriavací základ čiastku 91 200 Sk, ktorá platí od 1. 7. 2007. Táto čiastka sa zvyšuje od 1. 7. 2008 na 97 200 Sk.

ČR:

Minimálna výška zálohy u hlavnej činnosti bez nemocenského poistenia je 1 596 Kč a nemocenské poistenie má minimálnu výšku 238 Kč. U vedľajšej činnosti je 639 Kč minimálna výška poistného bez nemocenského a nemocenské má minimálnu výšku 95 Kč.

U vedľajšej činnosti musí dosiahnuť rozhodnú čiastku 51 744 Kč, aby musel platiť poistné. Maximálny ročný vymeriavací základ je 1 034 880 Kč.

	SR v Sk	ČR v Kč Hlavná činnosť	ČR v Kč Vedľajšia činnosť
Rozhodná čiastka/Minimálna výška príjmu	97 200,-	platí vždy	51 744,-
Minimálna výška zálohy na nemocenské poistenie	357,-	238,-	95,-
Maximálna výška zálohy na nemocenské poistenie	1 239,-	-	-
Minimálna výška zálohy na dôchodkové poistenie	2 329,-	1 596,-	639,-
Maximálna výška zálohy na dôchodkové poistenie	21 576,-	-	-
Maximálny vymeriavací základ pre dôchodkové poistenie	75 044,-	1 034 880,-	1 034 880,-
Maximálny vymeriavací základ pre nemocenské poistenie	28 142,-	1 034 880,-	1 034 880,-

Zdroj: vlastná tvorba

Príklad 1

SZČO má ročný príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti vo výške 931 563,- a výdaje na dosiahnutie, zaistenie a udržiavanie vo výške 694 663,-. Čiastkový základ dane je teda vo výške 236 900,-. Podniká nepretržite od roku 1999, t.j. v roku podniká 12 kalendárnych mesiacov.

SR

Vymeriavací základ:

$$\frac{236\,900 \times 0,5}{12} = 9\,870,83 \text{ po zaokrúhlení } \mathbf{9\,871,-}.$$

$$\frac{9\,871 \times 4,4}{100} = 434,32 \text{ po zaokrúhlení } 435,-$$

$$\frac{9\,871 \times 18}{100} = 1\,776,78 \text{ po zaokrúhlení } 1\,777,-$$

$$\frac{9\,871 \times 6}{100} = 592,26 \text{ po zaokrúhlení } 593,-$$

$$\frac{9\,871 \times 4,75}{100} = 468,87 \text{ po zaokrúhlení } 469,-$$

ČR

SZČO vykonáva hlavnú činnosť

$$\frac{236\,900 \times 0,5 \times 0,296}{12} = 2\,921,76 \text{ po zaokrúhlení } 2\,922,-$$

$$\frac{236\,900 \times 0,5 \times 0,044}{12} = 434,32 \text{ po zaokrúhlení } 435,-$$

	SR v Sk	ČR v Kč
<i>Nemocenské</i>	435,-	435,-
<i>Dôchod. starobné</i>	1 777,-	2 922,-
<i>invalidné</i>	593,-	
<i>RF solidarity / ŠP zamestnanosti</i>	469,-	
Celkom	3 274,-	3 357,-

Zdroj: vlastná tvorba

V prípade, že SZČO podniká od 25. mája 2007, t.j. 8 kalendárnych mesiacov v roku.

Vymeriavací základ na platenie poistného na nemocenské poistenie, na starobné poistenie, na invalidné poistenie a do rezervného fondu solidarity

SR

$$\frac{236\,900 \times 0,5}{8} = 14\,806,25 \text{ po zaokrúhlení } \mathbf{14\,807,-.}$$

$$\frac{14\,807 \times 4,4}{100} = 651,50 \text{ po zaokrúhlení } 652,-$$

$$\frac{14\,807 \times 18}{100} = 2\,665,26 \text{ po zaokrúhlení } 2\,666,-$$

$$\frac{14\,807 \times 6}{100} = 888,42 \text{ po zaokrúhlení } 889,-$$

$$\frac{14\,807 \times 4,75}{100} = 703,33 \text{ po zaokrúhlení } 704,-$$

ČR

$$\frac{236\,900 \times 0,5 \times 0,296}{8} = 4\,382,65 \text{ po zaokrouhlení } 4\,383,-.$$

$$\frac{236\,900 \times 0,5 \times 0,044}{8} = 651,47 \text{ po zaokrouhlení } 652,-$$

	SR v Sk	ČR v Kč
<i>Nemocenské</i>	652,-	652,-
<i>Dôchod. starobné</i>	2666,-	4 383,-.
<i>invalidné</i>	889,-	
<i>RF solidarity / ŠP zamestnanosti</i>	704,-	
Celkom	4 991,-	5 035,-

Zdroj: vlastná tvorba

Príklad 2

SZČO má ročný príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti vo výške 37 784 814,- a výdaje 25 132 300,- čiastkový základ dane vo výške 12 652 514,-. Podniká nepretržite od roku 1999, t.j. podniká 12 kalendárnych mesiacov.

Vymeriavací základ na platenie poistného na nemocenské poistenie, na starobné poistenie, na invalidné poistenie a do rezervného fondu solidarity:

SR

$$\frac{12\,652\,514 \times 0,5}{12} = 527\,188,08 \text{ po zaokrouhlení } 527\,189,-$$

Táto čiastka presiahla maximálnu možnú výšku zálohy na sociálne poistenie. U nemocenského poistenia použijeme čiastku 28 142,- a u dôchodkového poistenia 75 044,-.

$$\frac{28\,142 \times 4,4}{100} = 1\,238,24 \text{ po zaokrouhlení } 1\,239,-$$

$$\frac{75\,044 \times 18}{100} = 13\,507,92 \text{ po zaokrouhlení } 13\,508,-$$

$$\frac{75\,044 \times 6}{100} = 4\,502,64 \text{ po zaokrouhlení } 4\,503,-$$

$$\frac{75\,044 \times 4,75}{100} = 3\,564,59 \text{ po zaokrouhlení } 3\,565,-$$

ČR

SZČO vykonáva hlavnú činnosť. ČZD je príliš vysoký, použijem maximálny vymeriavací základ 1 034 880,-

$$\frac{1\,034\,880 \times 0,5 \times 0,296}{12} = 12\,763,52 \text{ po zaokrúhlení } 12\,764,-$$

$$\frac{1\,034\,880 \times 0,5 \times 0,044}{12} = 1\,897,28 \text{ po zaokrúhlení } 1\,898,-$$

	SR v Sk	ČR v Kč
<i>Nemocenské</i>	1 239,-	1 898,-
<i>Dôchod. starobné</i>	13 508,-	12 764,-
<i>invalidné</i>	4 503,-	
<i>RF solidarity / ŠP zamestnanosti</i>	3 565,-	
Celkom	22 815,-	14 662,-

Zdroj: vlastná tvorba

Príklad 3

SZČO má ročný príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti vo výške 520 426,- a výdaje 280 383,- čiastkový základ dane vo výške 240 043,- a podniká nepretržite. Dovršila dôchodkový vek a bol jej priznaný starobný dôchodok.

Vymeriavací základ na platenie:

SR

$$\frac{240\,043 \times 0,5}{12} = 10\,001,79 \text{ po zaokrúhlení } 10\,002,-.$$

$$\frac{10\,002 \times 4,4}{100} = 440,08 \text{ po zaokrúhlení } 441,-$$

$$\frac{10\,002 \times 18}{100} = 1\,800,36 \text{ po zaokrúhlení } 1\,801,-$$

$$\frac{10\,002 \times 6}{100} = \text{ako dôchodca neplatí}$$

$$\frac{10\,002 \times 4,75}{100} = 475,09 \text{ po zaokrúhlení } 476,-$$

ČR

SZČO je ako vedľajšia osoba, pretože dovŕšila dôchodkový vek.

$$\frac{240\,043 \times 0,5 \times 0,296}{12} = 2\,960,53 \text{ po zaokrúhlení } 2\,961,-$$

$$\frac{240\,043 \times 0,5 \times 0,044}{12} = 440,07 \text{ po zaokrúhlení } 441,-$$

	SR v Sk	ČR v Kč
<i>Nemocenské</i>	441,-	441,-
<i>Dôchod. starobné</i>	1 801,-	2 961,-
<i>invalidné</i>	neplatí	
<i>RF solidarity / ŠP zamestnanosti</i>	476,-	
Celkom	2 718,-	3 402,-

Zdroj: vlastná tvorba

Príklad 4

SZČO je študent a podniká prvý rok. Jej ročný príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti je vo výške 96 000,- a výdaje 45 000,-. Čiastkový základ dane je vo výške 51 000,-. Podnikal nepretržite celý rok.

Vymeriavací základ na platenie poistného:

SR

$$\frac{51\,000 \times 0,5}{12} = 2\,125,-.$$

Vzhľadom na to, že SZČO nedosiahla potrebnú výšku príjmu **97 200 Sk** na výpočet poistného, tak jej nevzniká povinnosť platiť poistné na sociálne poistenie ani na nemocenské. Poistné možno počítať až z minimálnej výšky 8 100,-. Z tejto sumy by si počítala SZČO minimálne, aj ak by sa rozhodla dobrovoľne toto poistenie platiť.

ČR

SZČO patrí do skupiny vedľajšej činnosti, pretože je študentom. Nedosiahla rozhodnú čiastku **51 744 Kč**, tak jej nevzniká povinnosť platiť poistné.

SR

Za rovnakých podmienok, v prípade, že vymeriavací základ dovíši minimálnej hodnoty, napr. 99 000,- nebude musieť platiť SZČO poistné. Ako začínajúcemu podnikateľovi, ktorý podniká prvý rok jej táto povinnosť do 30. júna nasledujúceho kalendárneho roka do podania daňového priznania, odpadá.

ČR

SZČO vykonáva vedľajšiu činnosť ako študent.

$$\frac{99\,000 \times 0,5 \times 0,296}{12} = 1\,221,-$$

$$\frac{99\,000 \times 0,5 \times 0,044}{12} = 181,5 \text{ po zaokrúhlení } 182,-$$

	SR v Sk	ČR v Kč
<i>Nemocenské</i>	neplatí	182,-
<i>Dôchod. starobné</i>	neplatí	1 221,-
<i>invalidné</i>	neplatí	
<i>RF solidarity / ŠP zamestnanosti</i>	neplatí	
Celkom	0,-	1 403,-

Zdroj: vlastná tvorba

Alebo v prípade, kedy príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti vo výške 185 722,- a výdaje 190 800,- čiastkový základ dane vo výške 0,- a podniká nepretržite, platí tiež pravidlo, že nevzniká povinnosť platiť poistné, pretože nie je z čoho počítať.

Príklad 5

Príjem SZČO za rok je vo výške 783 428,- a výdaje vo výške 369 736,-. Čiastkový základ dane je vo výške 413 692,-. Podniká nepretržite a zároveň je zamestnaná. Počnúc mesiacom

júl do konca roka zaplatila príspevky v celkovej sume 6 000 Sk na jej doplnkové dôchodkové sporenie, životné poistenie a účelové sporenie u komerčnej poisťovne.

SR

$$\frac{413\,692 \times 0,5}{12} = 17\,237,166 \text{ po zaokrúhlení } 17\,238,-$$

$$17\,238 - \frac{6\,000}{12} = 16\,738,-$$

$$\frac{16\,738 \times 4,4}{100} = 736,47 \text{ po zaokrúhlení } 737,-$$

$$\frac{16\,738 \times 18}{100} = 3\,012,84 \text{ po zaokrúhlení } 3\,013,-$$

$$\frac{16\,738 \times 6}{100} = 1\,004,28 \text{ po zaokrúhlení } 1\,005,-$$

$$\frac{16\,738 \times 4,75}{100} = 795,05 \text{ po zaokrúhlení } 796,-$$

ČR

SZČO patrí do skupiny hlavnej činnosti

$$\frac{413\,692 \times 0,5 \times 0,296}{12} = 5\,102,201 \text{ po zaokrúhlení } 5\,103,-$$

$$\frac{413\,692 \times 0,5 \times 0,044}{12} = 758,435 \text{ po zaokrúhlení } 759,-$$

	SR v Sk	ČR v Kč
<i>Nemocenské</i>	737,-	759,-
<i>Dôchod. starobné</i>	3 013,-	5 103,-
<i>invalidné</i>	1 005,-	
<i>RF solidarity / ŠP zamestnanosti</i>	796,-	
Celkom	5 551,-	5 862,-

Zdroj: vlastná tvorba

Príklad 6

SZČO bol priznaný invalidný dôchodok s poklesom schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť najviac o 70 %. Má ročný príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti vo výške 135 500,- a výdaje 37 500,-. Čiastkový základ dane je 98 000,- a podniká nepretržite.

SR

$$\frac{98\,000 \times 0,5}{12} = 4\,083,33 \text{ po zaokrúhlení } 4\,084,-$$

Musí však zaplatiť z minimálnej aktuálnej čiastky minimálnej mzdy (minimálna výška vymeriavacieho základu), ktorá je 8 100,-

$$\frac{8\,100 \times 4,4}{100} = \text{neplatí}$$

$$\frac{8\,100 \times 18}{100} = 1\,458,-$$

$$\frac{8\,100 \times 6}{100} = \text{neplatí}$$

$$\frac{8\,100 \times 4,75}{100} = 384,75 \text{ po zaokrúhlení } 385,-$$

ČR

SZČO vykonáva vedľajšiu činnosť, pretože má priznaný invalidný dôchodok.

$$\frac{98\,000 \times 0,5 \times 0,296}{12} = 1\,208,66 \text{ po zaokrúhlení } 1\,209,-$$

$$\frac{98\,000 \times 0,5 \times 0,044}{12} = 179,6 \text{ po zaokrúhlení } 180,-$$

	SR v Sk	ČR v Kč
<i>Nemocenské</i>	neplatí	180,-
<i>Dôchod. starobné</i>	1458,-	1 209,-
<i>invalidné</i>	neplatí	
<i>RF solidarity / ŠP zamestnanosti</i>	385,-	
Celkom	1 843,-	1 383,-

Zdroj: vlastná tvorba

ZÁVER

Súčasný systémy sociálneho poistenia ČR a SR boli v minulosti utvárané na podobnom základe, ktorý bol daný spoločným historickým a politickým vývojom. Tieto systémy som sa snažila predstaviť v jednotlivých kapitolách. Hlavnými rozdielmi v systémoch sociálneho poistenia ČR a SR je odlišné inštitucionálne usporiadanie, štruktúra systémov, financovanie systémov, konštrukcia dávok. ČR vykonala korekciu parametrov, zatiaľ čo SR vykonala celkovú reformu systému sociálneho poistenia, ktorá má zaistiť stabilitu systému v dlhodobom časovom horizonte.

Ako v ČR, tak aj na Slovensku sa sociálne poistenie pohybuje na približne rovnakej úrovni. V ČR je to 34 % (z toho 8% si platí zamestnanec a 26% zamestnávateľ) a v SR je to o niečo vyššie 34,6 % (z toho zamestnanci platia 9,4 % a zamestnávateľia 25,2%). Sociálne poistenie SZČO sa taktiež nepatrne líši. U SZČO v ČR je to 34 % a v SR je táto hodnota nižšia 33,15 %.

Na Slovensku v oblasti nemocenského poistenia sa previedla časť zodpovednosti za výplatu dávok na zamestnávateľa. Čo znamená, že prvých 10 dní práce neschopnosti platí zamestnávateľ. Charakteristickým znakom nemocenského poistenia v oboch krajinách je vysoká príjmová solidarita a náchylnosť systému ku zneužívaniu dávok nemocenského poistenia poistencami. Je značne finančne nákladný.

V oblasti dôchodkového poistenia bolo zavedené povinné dôchodkové (kapitalizačné) sporenie na individuálnych účtoch. Táto reforma nahradila nespravodlivý a taktiež neudržateľný dôchodkový systém. Všetkým občanom v minulosti pripadli rovnako veľké dôchodkové dávky. Neprihliadalo sa na ich zárobky v čase ich aktivity a ani na výšku odvodov do Sociálnej poisťovne. Teraz občania sami rozhodujú o výške svojich dôchodkov. Zavedením dôchodkovej reformy nastal problém financovania záväzkov z pôvodného dôchodkového systému. Preto úspech dôchodkovej reformy závisí od prepracovanosti legislatívy a taktiež prípravy správnych inštitúcií na jej implementáciu a informovanosti verejnosti.

V ČR aj SR dochádza k postupnému predlžovaniu veku na odchod do dôchodku a dôvodom pre tento čin je aj zabezpečenie finančnej udržateľnosti priebežne financovaného systému dôchodkového poistenia. Musíme zohľadniť aj predpoklad zvyšovania mobility a migrácie pracovnej sily, ktorému by sa mohlo zabrániť zvýšenou motiváciou v pracovnom procese. V ČR je nutnosť radikálnej reformy dôchodkového zabezpečenia, pretože tu existuje dlhodobá neudržateľnosť priebežného financovania dôchodkového zabezpečenia.

Ďalším rozdielom je, že ČR nemá vymedzenú zvláštnu sadzbu pre invalidné poistenie a ani nevedie samostatný účet pre invalidné poistenie.

Nakoniec bakalárskej práce pri výpočte sociálneho poistenia som došla k záveru, že sa počíta takmer rovnakým spôsobom. Existujú tu nepatrné rozdiely vo výsledkoch. Pri slovenskom výpočte sa z vymeriavacieho základu dane počíta každé poistenie samostatne. ČR rozdeľuje SZČO na osoby, ktoré vykonávajú činnosť hlavnú a vedľajšiu, čo sa v SR nevyskytuje. Česká SZČO je povinná platiť poistné vždy, zatiaľ čo slovenská SZČO až po dosiahnutí minimálnej výšky príjmu, čo chápem skôr ako nevýhodu. Poistenec toto často zneužíva a snaží si znížiť tento príjem zámerne. Ďalším rozdielom je povinnosť platiť poistné hneď prvý rok. Na Slovensku je prvý rok SZČO oslobodená od platenia.

Na Slovensku nasporené peniaze v dôchodkovom fonde sa dajú aj dediť a taktiež je tu možnosť zhodnocovania dôchodku pomocou tretieho piliera.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

Knihy:

Trnková, L., Ženíšková, M.: *Pojistné na sociální zabezpečení a zdravotní pojištění zaměstnanců a osob samostatně výdělečně činných*, 12. aktualizované vydanie, OLOMOUC: vydavatelství ANAG, 2007. 184s. ISBN 978-80-7263-426-2.

Vančurová, A., Ph.D Klazar, S.: *Sociální a zdravotní pojištění – úvod do problematiky*, vydavatelství ASPI a. s., 2005. 96s. ISBN 80-7357-102-1.

Právne normy:

Zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálním poistení v znení neskorších predpisov

Zákon č. 20/1966 o péči o zdraví lidu v znění pozdějších předpisů

Internetové zdroje:

<http://www.employment.gov.sk/>

<http://ineko.sk/>

<http://www.socpoist.sk/>

<http://www.cssz.cz/>

<http://www.euroskop.cz/>

<http://www.mpsv.cz/>

ZOZNAM SKRATIEK A SYMBOLOV

ČR – Česká republika

ČSSZ – česká správa sociálneho zabezpečenia

ČZD – čiastočný základ dane

EU – Európska únia

KSSZ – krajská správa sociálneho zabezpečenia

SR – Slovenská republika

SZČO – samostatne zárobkovo činná osoba

ZD – základ dane

PROHLÁŠENÍ O VYUŽITÍ VÝSLEDKŮ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Prohlašuji, že

- byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo,
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně ke své vnitřní potřebě bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3),
- souhlasím s tím, že jeden výtisk bakalářské práce bude uložen v Ústřední knihovně VŠB-TUO k prezenčnímu nahlédnutí a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že údaje o bakalářské práci, obsažené v Záznamu o závěrečné práci, umístěném v příloze mé bakalářské práce, budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO,
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona,
- bylo sjednáno, že užít své dílo – bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě 25. 4 2008

Petra Pišteková

Adresa trvalého pobytu studenta:

A. Bernoláka 2051, 022 01 Čadca

Slovenská republika

ZOZNAM PRÍLOH

Príloha 1 – 4

Poistné odvody sociálneho poistenia na Slovensku

Príloha 5

Výpis z daňového priznania k dani z príjmov fyzickej osoby za rok 2007

Príloha 6

Prehľad o príjmoch a výdajoch SZČO za rok 2007